

Lektorský posudek na vysokoškolskou učebnici
Milan Meloun, Jiří Militký: Kompendium statistického zpracování dat

Učebnice „Kompendium statistického zpracování dat“ vychází již ve třetím, znovu rozšířeném a přepracovaném vydání. Pokud na relativně malém českém knižním trhu takto specializovaná (a nikterak levná a „snadná“) kniha vychází opakovaně, je to svrchovaný důkaz o vynikající odborné a pedagogické kvalitě publikace a neutuchajícím zájmu o ni.

Oba autoři jsou známi jako dlouholetí vynikající vysokoškolští pedagogové, kteří své bohaté odborné i pedagogické znalosti plně uplatnili i v tomto vydání Kompendia. Jejich přístup k výuce je dlouhodobě znám a prakticky uplatňován především v populárních kurzech prof. Melouna – nejlepším učitelem statistického zpracování dat je vlastní praxe řešení konkrétních příkladů – „škola hrou“ – samozřejmě podložená nezbytnou teoretickou přípravou. Při zadání těchto příkladů je možný dvojitý přístup. Buď data „vymyslet“ a nasimulovat tak, aby byla bezproblémová a výsledky vycházely přesně podle teoretických pouček nebo použít data z praxe se všemi jejich úskalími. Autoři se drží striktně druhého přístupu, kdy soubory příkladů jsou převzaty z jejich vlastní praxe a také z praxe stovek jejich studentů na univerzitě i ve specializovaných kurzech. Pouze na takových datových souborech je možné se naučit statistickou analýzu „ze života“, takovou, kterou čtenáři a uživatelé této knihy budou moci uplatnit na skutečných datech svých pracovišť. Poučí se zde, jak řešit mnohé obtíže datové analýzy, např. problémy vznikající z nenormálních (negaussovských) rozdělení, z extrémních dat, z multikolinearity a heteroskedasticity v regresních modelech a z mnoha dalších „překvapení“ skrývajících se v reálných datech. Proto je vyřešení příkladů obsažených v této knize vynikající přípravou pro řešení analýzy vlastních dat prakticky v jakémkoliv oboru.

Ke kvalitě knihy podstatnou měrou přispívá také její stálá aktualizace a obohacení o nové příklady, jichž je v tomto vydání několik stovek. Autoři se zdaleka nezaměřili jen na příklady ze svých oborů (analytická chemie a vlastnosti textilních materiálů), ale shromáždili v knize bohatou sbírku dat z oblasti biologie, životního prostředí, techniky, hutnictví, ale i z vybraných společenských věd, např. sociologie. Proto je možné tuto příručku doporučit opravdu všem zájemcům o moderní statistickou analýzu založenou na přísném respektování požadavků kladených na data a na metody jejich zpracování.

Kvalitní statistické literatury vychází v češtině poměrně málo a je nutné zdůraznit, že Kompendium statistického zpracování dat profesorů Melouna a Militkého patří dlouhodobě k tomu nejlepšímu, co v tomto oboru u nás vzniklo. Autoři, jak už je u nich dobrým zvykem, odvedli tradičně vynikající a pečlivou práci a jsem přesvědčen, že si kniha získá (tak jako její předchozí vydání) široký okruh čtenářů, kterým pomůže v nelehké orientaci ve složitém světě statistické analýzy.

V Brně 20. září 2012

Doc. Ing. Karel Drápela, CSc.,
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita
Zemědělská 3
613 00 Brno